

O pokání

*Kajajte sa teda, obráťte sa,
aby sa zotreli vaše hriechy.*
(Sk 3, 19)

Sv. Peter Apoštol vyčíta Židom ich nevďačnosť voči Ježišovi Kristovi a Jeho zavraždenie. Tí, ktorí pri tom boli, začínajú vtedy plakať a hovoria: „Čo máme robiť, aby sme získali odpustenie?“ Apoštol ich potešuje a ukazuje, že jediná ich nádej je spása v Ježišovi Kristovi, ktorý zomrel za hriechy všetkých ľudí a vstal z mŕtvych: *Kajajte sa teda, obráťte sa, aby sa zotreli vaše hriechy!*

Avšak aj mnohí kresťania zapreli Ježiša Krista – tým, že Ho ťažko urazili svojimi hriechmi. Aký im teda zostáva prostriedok na záchranu? Pokánie a úprimné obrátenie. Kto žil pre svet a pre zlého ducha, nech začne život pre Boha a pre večné šťastie. V dnešnej kázni vám chcem povedať, ako treba robiť pokánie za spáchané hriechy.

I.

Nie je nič také sladké v živote a pri smrti, ako slzy a bolesť srdca nad spáchanými hriechmi. Iba pokánie môže zadosťučiniť Božej spravodlivosti. Sv. Augustín hovorí, že ak sa nebudeme sami trestať za naše viny, tak nás potrestá Ten, proti ktorému sme hrešili. Ak chceme uniknúť trestu od Boha, trestajme sa sami.

Pán Ježiš hovorí, že bez pokánia všetci zahynieme (por. Lk 13, 3-5). Po hriechu sa zmysly búria proti rozumu. Ak teda chceme, aby telo podliehalo duši, musíme ho držať na uzde. Ak a chceme zjednotiť s Bohom, musíme sa umŕtvovať aj duchovne.

Písmo sväté jasne ukazuje, že po páde treba robiť pokánie a ľutovať. Príkladom takéhoto postoja je Dávid, ktorý sa tak prísne postil, že od slabosti ledva stál na nohách (pozri Ž 58, 24). Hoci mu bolo oznámené, že Boh mu hriech odpustil, tak napriek všetkému, do konca života neprestal oplakávať svoje previnenie – slzami máčal svoje lôžku. Tak isto robil pokánie sv. Peter.

A prečo my cítime odpor k pokániu? Prečo neľutujeme hriechy, ktoré sme spáchali? – Lebo sa nepozastavujeme nad tým, akú ťažkú krivdu sme spôsobili Bohu, ani nad tým, aké veľké nešťastie budeme zakusovať po celú večnosť. Niekedy sa priznávame, že treba robiť pokánie, ale vo svojej zaslepenosti odkladáme pokánie na neskôr, akoby sme boli pánmi času a Božej milosti. Zatiaľ čo každý sa musí báť o seba, lebo nevie, kedy zomrie, a okrem toho – Pán Boh udeľuje milosť iba do istej miery. Milosrdenstvo Božie voči hriešnikovi má isté hranice. Keď sa človek zúfalo topí vo svojich hriechoch a naplní mieru neprávosti, Boh ho opustí, ako to sám hovorí ústami proroka Jeremiáša (pozri Jer 18, 17). Bezbožný Antiochus, na ktorého dopadla ťažká choroba, obracia sa na Boha, plače a kaja sa, sľubuje napraviť všetky urážky, ktoré spôsobil svätému mestu. Nenachádza však odpustenie, lebo jeho pokánie nebolo úprimné, lebo pre tohto zločinca sa už vyčerpalo Božie milosrdenstvo. To isté stretlo bezbožného Voltéra, D'Alemberta, Diderota, Jána Jakuba Rousseau a ich zvrátených spoločníkov.

O nich všetkých možno povedať to, čo čítame o spomínanom Antiochovi: *I modlil sa ten ničomník k Pánovi, ktorý sa už nemal nad ním zmluvať* (2 Mach 9, 13). Hanebný Aman nepomyslel na to, že odvisne na tej šibenici, ktorú pripravil pre Mardocheja (por. Est 7, 9). Aj kráľ Baltazár nepomyslel, že pitie zo svätých nádob, ukradnutých v Jeruzaleme bude jeho posledným zločinom (por. Dan 5, 28). Dvaja nemravní starci, ktorí nahovárali na zlé nevinnú Zuzanu, tiež sa

nenazdávali, že budú ukameňovaní (por. Dan 13, 61).

Prečo tieto príklady nevzbudzujú vo vás svätú bázeň? Prečo odkladáte pokánie „na neskôr“? Predsa tie isté pravdy spôsobili, že mnoho ľudí opustilo svoje mestá, lebo predsa tieto pravdy zaľudnili pustovníkmi samotky, oni zrodili neslýchané množstvo mučeníkov.

II.

Po hriechu treba nutne robiť pokánie – v tomto alebo budúcom živote. Prečo Cirkev určila dni pokánia – lebo nám chce pripomínať, že po páde sa treba postiť a umŕtvovať. Mojžiš sa postil a robil pokánie štyridsať dní. Aj Ježiš Kristus zostal na púšti taký istý čas, pričom nič nejedol, nepil. Týmto svojim príkladom nám ukázal, že náš život musí plynúť v slzách, v pokání a umŕtvovaní.

Bez pokánia si ťažko možno zachovať vieru. Istý bezcharakterný človek nemohol zniesť to, že jeho žena a syn vedú nábožný život – že v nedeľu, a aj po pobožnostiach navštevujú chorých a čítajú im nábožné knihy. Špeciálne im teda podstrčil zlé knihy, ktoré zo začiatku nechceli čítať. Neskôr ich však zo zvedavosti začali prezerať a zachutili im nemorálne veci, zostali otrasení vo viere, zanechali náboženské praktiky, začali sa oddávať zábavám a zruinovali majetok. Vtedy ten človek, ktorý sám sa stal príčinou pádu svojej ženy a syna, upadol do šialeného hnevu a zúfalstva – zabil obidvoch, a nakoniec sám spáchal samovraždu.

Bez pokánia a bdenia, bez konania dobrých skutkov, ťažko je vytrvať v Božej milosti. Ako je dýchanie nutne potrebné k fyzickému životu, tak je pokánie nevyhnutné k skutočnému kresťanskému životu. Ak chceme, aby naše telo bolo podrobené duši, a duša Bohu, tak sa musíme umŕtvovať – fyzicky i duchovne.

Z Božieho príkazu sudca Gedeón išiel do boja s Madiánčanmi. Pred bitkou mu Pán prikázal, aby prepustil domov žoldnierov, ktorí sa báli. Pri Gedeónovi zostalo vtedy desaťtisíc ľudí. Z tohto počtu si ponechal iba tristo bojovníkov – takých, ktorí si odriekli všetky výhody, ktorí keď chceli utíšiť smäd, naberali vodu rukou, a to za pochodu a stojačky (pozri Sdc 7, 6). Tento príklad nás učí, ako málo osôb pôjde do neba – kvôli nedostatku umŕtšovania. Túto čnosť si zamiloval sv. Pavol Apoštol, ktorý prísne zaobchádzal so svojim telom, aby, kým ohlasoval Evanjelium iným, sám nebol zavrhnutý.

Kto miluje dočasné príjemnosti, kto hľadá výhody, vyhýba utrpeniu, kto je znepokojený a narieka, keď sa mu čosi nepodarí – ten je kresťanom iba podľa mena. *Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme každý deň svoj kríž a nasleduje ma* (Lk 9, 23). Zmyselný človek nevlastní čnosti, ktoré robia dušu milou v očiach Boha a vedú ju do neba. Pekná ruža musí byť obklopená pichliačmi. A najkrajšia z čností – čistota – kvitne uprostred umŕtšovania. Prorokovi Danielovi archanjel Gabriel hovorí, že Boh preto vypočul jeho prosby, lebo ich vysielal k nemu v pôste a popole.

III.

Umŕtšovanie môže byť vnútorné a vonkajšie; jedno je podporou pre druhé. Vonkajšie spočíva v umŕtvovaní tela a jeho zmyslov.

1. Musíme krotiť *zrak*: odvracať ho od vecí, ktorí môžu privádzať zlé myšlienky. Netreba čítať knihy, ktorí nás žiadnym spôsobom nebudujú, alebo skôr vzbudzujú nečisté myšlienky a podkopávajú vieru.

2. Musíme, ďalej umŕtvovať *sluch*, teda vyhýbať sa nepotrebným rozhovorom, nemravným

piesňam, počúvaniu kliatby a osočovania. Nebuďme až takí zvedaví, že chceme všetko vedieť, čo hovoria a robia iní.

3. Treba umŕtvovať *čuch*, ako to robil napríklad sv. František Borgiáš.

4. Niekedy treba čosi odmietnuť svojmu *podnebiu*. Netreba jesť z lakomosti, alebo príliš veľa, alebo mimo určenej doby. Dobrý kresťan sa pri každom jedle usiluje spôsobiť si nejaké umŕtvenie.

5. Treba umŕtvovať *jazyk* a používať ho na plnenie povinností, na Božiu chválu a na budovanie blížneho. Touto čnosťou sa Ježiš Kristus vyznačoval zvláštnym spôsobom, lebo do tridsiateho roku žil takmer v mlčaní a zabudnutí. Z týchto rokov nám aj Evanjelium podáva iba málo podrobností. Aj Jeho najsvätejšia Matka hovorila iba vtedy, keď si to vyžadovala Božia sláva a úžitok blížnych. Evanjelium iba štyri razy uvádza jej slová. Hovorila s anjelom, keď jej zvestoval, že bude Matkou Božou. Prehovorila pri návšteve Alžbety; ďalej – k svojmu Synovi, keď Ho našla vo svätyni a nakoniec na svadbe v Káne Galilejskej, keď chcel pomôcť chudobným novomanželom.

Kvôli tomu je tak prísne zachovávané mlčanie v rehoľných zhromaždeniach. Sv. Jakub Apoštol nazýva dokonalým človeka, ktorý nehreší jazykom: *Kto sa neprehrešuje slovom, je dokonalý muž* (Jak 3, 2). Zvláštnym spôsobom sa treba vyhýbať nečistým rozhovorom, neslušným piesňam, ohováraniam, osočovaniu, kliatbe a hlúpym výrazom.

6. Niekedy sa tiež musíme umŕtvovať v *odpočinku* – aby sme si nenavykli na lenivosť.

Veľmi je človeku potrebné aj *vnútorné* umŕtvenie.

A tak: zdržujme svoju *predstavivosť*, aby neblúdila po akýchsi neúčinných či nebezpečných témach, ktoré by nám mohli podstrčiť zlé myšlienky a túžby. Tu zlý duch nastavuje na ľudí najviac osídel. A pritom rôzne nepotrebné sny nudia človeka, odvádzajú ho od vážnych myšlienok. Namiesto toho, aby sme sa oddávali prázdny snom, myslíme často na konečné veci, na umučenie a smrť Ježiša Krista.

Musíme umŕtvovať svoj *rozum*, chrániť sa kritizovania právd viery. Nakoniec umŕtvujme svoju *vôľu*, pričom ju podrobíme príkazom predstavených. Nikdy nám nebude chýbať spôsob na drobné umŕtvenia, lebo žijeme medzi ľuďmi, ktorí sa často riadia rozmarmi, chvíľkovými náladami – uprostred ľudí, ktorí majú mnoho chýb. A skutočne – ten, kto sa neumŕtvuje, napríklad v jedení a pití, nebude sa môcť páčiť Bohu. Opilec do neba nevojde, lebo niet žiadnej podobnosti medzi jeho životom a životom Ježiša Krista. A čo sa raz stane s nami, keď Ježiš Kristus porovná svoj život s našim a nenájde medzi nimi najmenšiu podobnosť?

Iba slzy a pokánie môžu naplniť naše srdce útechou v hodinu smrti. Vlastne vďaka nim sv. Hilarion mohol povedať, keď zomieral: „Čoho sa bojíš, duša moja? Toľko rokov si slúžila Bohu, plnila si Jeho vôľu. Dúfaj, lebo Pán sa zmiluje nad tebou“. Sv. Ján Klimakus hovorí, že istý mladý človek sa pripravoval na svoju poslednú chvíľu ťažkým pokáním. Keď sa smrť konečne blížila, vyzval predstaveného a povedal mu: „Otče, aký sa cítim šťastný, že som strávil život v slzách a v pokání. Dobrý Boh mi za to sľúbil nebeské kráľovstvo. Dovidenia, otče, idem sa už navždy spojiť s mojím Bohom, ktorého som sa usiloval verne nasledovať. Ďakujem ti ešte raz, že si ma povzbudzoval, aby som kráčal po takej šťastnej ceste“. – I pre nás veľkou útechou v tej chvíli bude myšlienka, že sme žili pre Boha, že sme sa starostlivo vyhýbali hriechu, že sme si odriekali príjemnosti – nielen zlé, ale niekedy aj tie dovolené – že sme pristupovali hodne k svätým sviatostiam a že sme z nich čerpali silu do boja s diablom, svetom a so zlými náklonnosťami. Takúto radosť, po prísnom pokání, zakúsila v hodine smrti Tais, ktorá bola kedysi slávna

nemravným životom, ale pričinením sv. Pafnucia sa obrátila.

Prví kresťania sa nebáli robiť pokánie. Ak ťažko urazili Boha, usilovali sa Ho odprosiť dlhoročným, tvrdým pokáním. V deň, keď si posýpali hlavy popolom, prichádzali v skromnom oblečení k bránam kostola. Keď už vošli do svätyne, posypali im hlavy popolom a dávali im vrecovinu, ktorú mali nosiť po celú dobu pokánia. Potom padali na zem a vtedy sa modlili nad nimi sedem kajúcich žalmov, aby im vyprosili Božie milosrdenstvo. Biskup alebo kňaz k nim prehovoril, povzbudzoval ich k horlivému pokániu a povzbudzoval ich v nádeji. Po tomto príhovore ich vyviedli z kostola, tak ako kedysi Boh, po hriešnom páde, vyhnal z raja Adama. Tí, ktorí mali robiť verejné pokánie, veľmi ťažko pracovali, žili osamote, v niektoré dni týždňa žili iba o chlebe a vode, museli sa neraz dlho modliť, s tvárou sklonenou k zemi, spávať na tvrdých doskách, a niekedy tiež, namiesto toho, aby išli spať, museli v noci oplakávať svoje hriechy. V tomto pokání prechádzali niekoľkými stupňami. Videli ich, ako v nedeľu stáli pri bráne kostola vo vrecovine, s popolom na hlave a na kolenách prosili veriacich, ktorí išli do svätyne, aby sa za nich modlili. Po istom čase im bolo dovolené vojsť do kostola a vypočuť si kázeň, ale po nej museli vyjsť von. Niektorí až v hodine smrti dostávali odpustenie. Pokánie trvalo niekedy desať, dvadsať rokov, ba dokonca i dlhšie. Od pastiera až po cisára všetci sa mu podrobili. Za príklad nám môže poslúžiť Teodózius. Keď tento cisár ťažko zhrešil, sv. Ambróz mu napísal list, v ktorom ho informoval, že mal v noci videnie od Boha, v ktorom dostal príkaz, aby nepúšťal vládcu do kostola. Keď si cisár prečítal tento list, horko zaplakal. Prišiel však ako obyčajne do svätyne, pričom očakával, že jeho slzy a pokánie obmäkčia srdce biskupa. Keď ho Ambróz uvidel, postavil sa k dverám kostola a zvolal: „Zastav sa, cisár, lebo nie si hoden vojsť do Pánovho domu“ – Nato cisár odpovedal: „To je pravda, zhrešil som, ale i Dávid zhrešil, a Boh mu odpustil“. – A svätý Ambróz povedal: „Ak si nasledoval Dávida v hriechu, nasleduj ho aj v pokání“. – Po týchto slovách sa cisár mlčky vrátil do svojho paláca, sňal svoje kráľovské oblečenie, vrhol sa tvárou na zem a srdečne oplakával svoj hriech. Osem mesiacov nebol v kostole a závidel svojim domácim to, že nie sú pozbavení tohto veľkého šťastia. Keď sa už mohol zúčastňovať na verejných pobožnostiach, správal sa v kostole s veľkou pokorou, kľáčaľ a bil sa do pŕs, pričom oplakával svoje viny. Spomienka na hriech ho neopustila do konca života. hľa, čo dokázal pre spásu duše urobiť cisár.

Aj my musíme plakať a robiť pokánie za hriechy – v tomto alebo budúcom živote. Vyberme si, čo je pre nás užitočnejšie. Čo bude s nami, keď príde smrť, a my sa neodplatíme ešte prísnejšie Božej spravodlivosti? Aký smútok a trpkosť preniknú našu dušu pri myšlienke, že sme nechceli robiť pokánie a odprosiť milosrdného Boha, že sme stále žili v hriechoch a že sme odkladali nápravu na poslednú chvíľu! Drahí bratia, vyberme si inú cestu, a ona vo chvíli smrti nás naplní šťastím a radosťou. Plačme nad svojimi hriechmi a znášajme trpezlivo všetky smútky a nešťastia, ktoré sa zapáčia Bohu, aby na nás zoslal! Nech náš život plynie v ľúlosti nad hriechmi a v láske k Bohu – aby sme sa mohli s Ním spojiť naveky. Amen.